

PROGRAMA No. 0979
HEBREOS
Introducción

Ñapis khushkaña kaspaga Munasqa uyarej runamasi, kunan yachakullasunpuni Diosmanta qhelqaqaman jina wachichiypi, pasaj khushkachayninchejpi yachakuyta tukuchaykorqanchej Daniel qhelqamanta, chaypi mayjina jatucha imas jamoy wataspi kanmanta tata dios reparacheiwarqanchej Daniel nijta,, ajinaqa chaymanta anchatapuni pachi nispa tata Diosman, kunanqa ñawpajman riykullasunpuni,, ajinata kunanqa mosoj testamentoman kutirina, chaypitaj suj sumaj p' anqa kashan Hebreos sutiyoj chaypi kunanamanta jaqaymanqa yachakusunchej ya??? kay Hebreos qhelqapi. ima sumaj yachachinas tiyan, chayrayku wakichikuna sumajta unanchanapaj.

Kay qhelqapi rikuchiwanchej, kunan p' unchaykunapipis Tata Diosqa parlawashanchejraj Churin Cristonejta, chantapis Mosoj Testamentopi rikuchiwanchej imaynatachus Cristoqa juchamanta kacharichivasqanchejta, jinataj cuentanchejmanta wañuspa Tata Dioswan allinyachiwanchej, chanta payqa kuraj yupaychachejninchej kaspas, sapa p' unchay yanapawanchej. Cristoqa Tata Dioswan khuska tukuy imata kamachishan, jinataj chaypi noqanchejman sayakuspa tukuy sajramanta jarq' awanchej.

Uj sumaj hermano Bibliamanta yachachej, Dr. Campbell Morgan, jaqay Estados Unidospi Bibliamanta yachacherqa, paytaj kay qhelqamanta nin: “ Kay Hebreosman qhelqapi Tata Dios kunankama parlapawashanchejraj, Cristomanta yachachiwanchej sumajtapuni.” Kaypi nisqanman jinataj tukuy hermanosqa, Bibliamanta kallpachakunchej sapa p' unchay, manachus jinata sapa kuti ñawirispa unanchanchej chayqa, llauchhuyapuspa urmanchej.

Wakin runakunaqa, kunan p' unchaypipis Cristomanta pantasqata yuyanku. Wakenqa ninku: Jesusqa uj sumaj yachachejlla, mana Tata Diospa ajllasqanchu, manataj Tata Dios jina atiyniyojchu, Churin kaspas Tatanta kasukuspa kanan tiyan ninku.

Wakenqa Jesusta jatumpaj qhawanku, runasmanta aswan sumaj yachaysapa runa kasqanta yuyanku, chaywampis Cristo cuentanchejmanta wañuspa tukuy manunchejta junt' asqantaqa, manaraj unanchayta munankuchu. Chay Testigos de

Jehova nisqakuna, kikin Bibliata apaykachanku, chaywampis Jesusmanta pantasqata yuyanku. Paykunaqa Tata Dioslla sapitan tukuy pachata kamachisqanta yuyanku, paylla sapan Wiraqocha kasqantapis; jinamanta paykunaqa ninku: Jesusqa Diospa Churin kasqanrayku, Diosmanta sullq' a kasqanta yuyanku, mayqen churi jinataj, Jesusqa tatanta kasukunan tiyan, nispa yachachinku. Ajinamanta chay Testigos de Jehova nisqakunaqa, pantallankutaj Diospa Espiritunmanta wist' uta yachachispa. Paykunaqa ninku: Santo Espiritupis Tata Diospa samaynin jinalla, mana sapanmanta imatapis ruwayta atinmanchu, Tata Diospa munayninman jina llank' anan tiyan, nispa yachachinku.

Catolico runakunatajri, Cristota yupaychanku juch' uy wawitata jinalla, chantapis chakatanapi wañusqata rikuspa phutikuywan yupaychanku, manataj yuyarinkuchu Cristo kawsarimpusqanta, janaj pachapiña Tata Dioswan kamachishasqantapis. Cristoqa janaj pachamanta tukuy imata purichishan Tata Dioswan khuska, paytaj Espirituta kachamun sonqonchejpi tiyakunampaj. Chayrayku noqanchejqqa, sapa kuti payman k' umuykuspa mañakunchej, paypa sutimpipuni imatapis mañakunchej, ajinamnta tukuy noqanchejqqa paymanta tukuy imata jap' ishanchej, ichari?

Kay Hebreosman qhelqapi rikuchiwanchej: “Cristoqa Adammanta qallarispas Moisespa tiempokama, 2.500 watakunata; chanta Moisespa tiemponmanta Malaquiaspa tiemponkama 1.100 watakunata, Tata Diosqa runakunaman parlarqa sut' inchajkunata sayarichispa. Tata Diosqa israelitakunaman willaracherqa Tata Diospa nisqasninta, kamachisnintapis. Chanta kay chhika watas, 3.600 watakuna pasasqantawantaj, Tata Diosqa Churinta kachamorqa, paywantaj yachachiwarqanchej imaynachus Tata Dios kasqanta, may jatun munakuynintapis. Cristoqa rikuchiwarqanchej imaynatachus Tata Diosta kasukuspapuni kawsanata, jinataj paywan ripunapaj wakichikunata.”

Waj sumaj yuyayniyoj kawsae, kay Hebreosman qhelqata yachachispa nisqa: “Kay Hebreosman qhelqapi Jesusmanta ima sumajta yachachin, paypa wiñaypaj kawsayninmanta, Tata Dioswan ujlla kasqanta, jinataj ima munayta rikuchin Tata Diospa yanapayninta, kaytaj qallariymanta pacha wakichisqaña kasqantapis. Kay

Hebreosman qhelqata ñawirispa janaj pacha imasta rikunsuqhej, nisqasninta unanchaspataj almanchejta sumajtapuni kallpachakusunchej. Kay Hebreospa qhelqampi yachachinaswan cheqan ñanta purikunapaj yachakunchej. Cheqan ñanta purikuspaqa: Tata Diosta jatunchaspa kawsakunchej, runa masinchejwan allillampi tiyakunchej, Jesuspa iglesiampi llank'aspa kamachisqanta junt'anchej; jinataj janaj pachaman ripunapaj wakichikuspa kawsakunchej. Waj hermano kay sumaj qhelqa Hebreosmanta unanchaspa, nillantaj:

“Hebreosman qhelqallapi sumajta rikuchiwanchej, Cristoqa noqanchejpaj kuraj yupaychachejninchej kasqanta, paylla Diosman qayllachiwanchej, paytaj yawarninwan pichaytawan Tatanman llimphuchasqataña rikuchiwanchej, jinamanta Tata Diosqa allimpaj qhawawanchej.” Munasqa uyarej runamasi, kay sumaj yachachinasta ñawirispa tukuy tiempopi kallpachakunchej: Cristolla janaj pachaman pusayta atiwanchej pay cheqan ñan kasqanrayku, mana waj kanchu. Paylla mana ima juchayoj kasqanrayku, ujllapi jaywakuspa tukuy runakunaj manunkuta junt'arqa, chayrayku pillapis Jesuspa sutimpi Diosman k' umuykun chayqa, juchamanta kacharichikun, wiñay kawsaytataj jap' ikun.

Wakin hermanosqa pantaykunku yuyaspa: catolico iglesiaman ujchakojkunalla janaj pachaman yaykunqanku, nispa. Wakinri ninku: Jesuspa sutimpi mañakuspa ima ratopis Dioswan allinyakullasun, almanchej imaynapis kachun, janaj pachaman yaykupullasun, Tata Diosqa jatun munakuyninwan yanapaykullawasun, jucha q' epirisqa sonqowan kajtinchejpis payqa qhuyakuwasun, nispa. Kay Hebreosman qhelqapi yachachin: Heb.1:7pi:⁷⁻⁸ *Chayrayku, Espíritu Santo nin: Kunan p'unchaychus parlasqanta uyariwajchej chayqa,^a ama sonqoykichejta rumiyachiyejchu, imaynatachus ruwarqanku Diospa contrampi ogharikojkuna. Chaypachaqa ñawpa tatasniykichejqa Diosta pruebaman churarqanku ch'in pampapi.^b*

Wakenqa yuyanku: Tata Diosqa israelitasllata janaj pachaman yaykuchenqa, nispa. Wajkunataj yuyanku: Tata Diosqa kay iglesiaykuman ujchakojkunallata janaj pachaman yaykuchenqa ninku. Kay Hebreosman qhelqapi nin: Diospa wajyasqanta uyarejkuna, chanta Jesuspi jap'ikojkunalla janaj pachaman yaykonqanku. Mana watunchu israelitachus kanku manachus chaytaqa. Tata

Diosqa Churin Jesusta kachamorqa, tukuy ayllusmanta runakunata kacharichinampaj, mana wakillantachu. Chaymanta Mormones nisqakunaqa yuyanku, Tata Diosqa noqaykullata janaj pachaman yaykuchenqa, chayrayku kay iglesiaykupi bautizachikunaykichej tiyan, yuraj p'achasta churakus ima. Chaymanta Jesusqa sut'inta willararqa, Jn.14:6pi:

⁶ Jesustaj kuticherqa: Noqa ñan kani, cheqa kajtaj, kawsaytaj; mana pipis Dios Tataman chayayta atinchu, mana noqanejta rispaqa. ⁷Noqatachus rejsiwankichejman chayqa, Tataytapis rejsillawajchejtaj. Kunanmantapacha payta rejsinkichej, rikunkichejtaj.

Kaypi jesuqa nin Noqa cheqa ñan kani, cheqa kajtaj, wiñay kawsayta kojtaj, noqanejllata Tata Diosman chayanku, nispa. Ajinamanta Tata Diosqa tukuy ayllusmanta runakunata wajyarikushan, paypi jap'ikuspa janaj pachaman pusakapunampaj. Tata Diosqa israelitakunamanta, jinallataj tukuy ayllusmanta runakunata janaj pachaman pusakaponqa, Cristowan ujchakojkunata, kay Hebreosman qhelqapi ajinata yachachiwasun.

Kunan waturikuna, pitaj kay sumaj Hebreos qhelqata qhelqarqa? Tukuynin qhelqapi mana sutinta willakunchu, chayrayku ashkha yuyaykunas kanku. Kay programasta wakichej, hermano Vernon McGee, paypis kay Hebreosman qhelqata pichus qhelqasqanta yachayta munaspa, ashkha imasta watuykacharqa, jinamanta payqa unancharqa Pablo qhelqasqanta, nispa. Waj yachaysapa hermanosqa yuyanku Lucas qhelqasqanta, ichapis Bernabe, chayri waj yanapakujchus qhelqasqanta. Manasina walejchu kay imasmanta churanakunanchejqa, Diospa kamachisqanman jina qhelqasqa kasqanta yachanchej.

Jinataj qallariymanta pacha, Jesuspa sutimpi ujchakojkunaqa kay Hebreosman qhelqamanta tukuynejpi yachakurqanku. Kay Hebreosman qhelqapi willan, **13:23pi:** ***²³Munani yachanaykichejta, hermanonchej Timoteo kacharisqaña kasqanta. Aswan usqhaytachus chayamonqa chayqa, iskayniyku qankunata watukoj jamusqayku.*** Chayrayku kay Hebreosman qhelqata Pablochus, chayri Lucas qhelqasqanta yuyanku. Jaqay ñawpa iglesiamanta hermanosqa judiosman kutiripuyta yuyasqanku, wakintaj waj ayllusmanta kasqankurayku manaraj iglesiapi sinchitachu sayarqanku, chayrayku kay qhelqapi yachachin: Cristolla tukuy ayllumanta runakunapaj kuraj yupaychachejqa, mana judiosllapajchu, mana

chayqa tukuy laya runakunapaj. Jesusqa janaj pachapiña Tata Dioswan kamachishan, chaypitaj noqanchejman sayakuspa yanapawanchej cheqan ñampi purikunanchejpaj.

Munas hermanonchej Vernon McGee yuyan Pablopuni kay Hebreosman qhelqata qhelqasqanta, kaywantaj Mosoj Testamentopi Pablopata 14 qhelqakuna kanman. Wakin sumaj hermanosrí, jaqay 1.600 wata Cristomanta qhepa watakunapi, mana jinatachu yuyarqanku. Kay Juan Calvino, chanta Martin Luteropis mana Pablochu qhelqarqa, nispa yuyanku. Chaywampis ashkha yachaysapa runas reparanku Pablopata nisqanman jina kasqanta, kikin yachachinasniyoj kasqantapis.

Yuyarina kay mosoj iglesiapi hermanosqa, manchay ñit'isqas kawsasharqanku. Jaqay tiempopi Romamanta kamachejkuna cristianoswan phiñakurqanku, paykunaqa cristianos anchata miraykushanku, nispa ñal'acherqanku. Jinallataj judiospis cristianoswan churanakurqanku, Ñawpa Testamentota waj jinamanta unanchasqankurayku, paykunaqa Jesusta wasancharqanku. Chayrayku Jesusqa judiosta willararqa: juchankuta wijch'uspa Diosman kutirikunankuta, jinataj llamp'u sonqowan mañakunankuta. Kunan p'unchaykunapi runakunaqa, manaña churanakunkuchu, Hebreosman qhelqata pichus qhelqasqanta yachaytapuni munaspaqa, astawampis t'ukurispa unanchanku ima sumaj yachachinas kasqanrayku. Tata Diospa qhelqasnin kasqanrayku, tukyninchej kay Hebreosman qhelqapi yachachinaswan sonqochakunchej.

Kunan waturikuna ima watapitaj Hebreos qhelqata qhelqankuri?? Chanta Maypitaj qhelqarqankuri? Ashkha runaspuni churanakunku ima watapichus qhelqasqa kasqanta nispa. Wakin yuyanku 70 wata Cristomanta qhepampi qhelqakusqanta. Wakintaj 85 watapi, chayrí 96 watapi, Cristomanta qhepampi qhelqasqa kasqanta yuyanku, wakinkunari ichapis 90 watapi kanman ninku. Kay Hebreosman qhelqapi rikuchin, Jerusalempi yupaychana wasi manaraj thunisqachu kasqanta, chayrayku yuyananchej, 70 watamanta ñawpaqempiraj qhelqasqa kasqanta.

Romamanta sajra kamachej Titoqa, Jerusalempi yupaychana wasita thuniykucherqa, jaqay 70 wata, Cristomanta qhepampi. Pablopis manaraj yupaychana wasita thuniykushajtinku wañuporqa, chayrayku Hebreosman qhelqata manaraj wañupushaspa apacherqa.

Hebreosman qhelqapi rikuchiwanchej: Jesuspa iglesianqa Tata Diospa churasqan kasqanta, Tata Diosqa iglesiapaj qallariymanta pacha wakichisqaña, chayman jinataj Jesusqa kay pachaman jamurqa iglesianta qallarinampaj. Payqa Tata Diospa kayninta rikucherqa, tukuy runakunamantan cheqa ñanta yachacherqa, pichus munajqa janaj pachaman yaykupunampaj. Jesusqa Ñawpa Testamentota, Mosoj Testamentowan t'inkiykun, jinamanta Tata Dioslla tukuy pachata purichisqanta rikuchin. Ñawpa Testamentopi kamachikuna walej kanku, chaywammpis mana pipis chay kamachista junt'ayta atinchu.

Chayrayku Jesusllapi wiñay kawsay tarikun, chantamin israelitakunapis Tata Diospa k'acha yanapayninman qayllaykunku, paykunapis jinallamanta janaj pachaman yaykuyta atinku. Romanosman qhelqapi, Pabloqa rikucherqa Jesuspi jap'ikuspalla wiñay kawsay kasqanta, kay Hebreosman qhelqapitaj rikuchiwanchej Mosoj Testamentopi Diospa k'acha yanapayninqa aswan sumajpuni kasqanta, Ñawpa Testamentopi kamachiskunaman nisqaqa. Kunan p'unchaypeqa Cristopi jap'ikuspa tukuy sumaj yanapayninta jap'ikunchej, paywan ujchakuspataj manaña imatapis pisichikunchejchu.

Diospa qhelqampi aswan sumaj kasqanta nejtenqa, cheqamanta sumajpuni ari. Kay Hebreosman qhelqapi 12 kutita nin Cristoj ruwasqan aswan sumajpuni kasqanta.

Kay Hebreosman qhelqapi, noqanchejmampis yachachiwanchej Tata Diospa munayninman jina kawsakuyta, Cristomanta kallpachakuspaqa mana imatapis manchachikunchejchu. Ajinamanta kay Hebreosman qhelqapi almasninchejpaj sumaj mikhunata jina tarinchej, jinallataj kay pacha kawsayninchejpajpis sumaj yachachinasta unanchanchej.

Kay Hebreosman qhelqapi wakin sumaj nisqasnin kanku, Heb.3:1: ¹ ***Chayrayku Diospaj t'aqasqa hermanosný, janaj pachapi tiyakunapaj wajyasqa kajkuna, Jesuspi unanchaychej, pichus creesqanchejmanta Apóstol, Kuraj Kaj Sacerdotetaj kashan, chaypi.*** Ajinapi Cristotaqa rikuna: Tata Diosman may sumaj yupaychachejninchej, jinallataj paylla Diosman qayllachiwanchej. Chanta rikunallataj Heb.12:3pi nisqanman jina: ³ ***Yuyarikuychej Jesusmanta, pichus sinch'ita sayarqa juchasapa runas contranta imaymana sajra imasta ruwashajtinku, ama llawch'iyankama sonqoykichej q'enaqakunampaj.***

Munasqa uyarej runamasi, kunan qallarisun yachakuyta kay sumaj yupaychachejmanta, Diospa espiritun yanapaykuwasun tukuy kay yachakuy ñan puriyninchejpi,, kunaanqa chaymanta kaypi Cristoj yanapayninmanta, nin jina: ***Yuyarikuychej Jesusmanta***, kay jina yachachinaqa may sumajpuni ari tukuy runakunapaj. Kay Hebreosman qhelqapi, 1-10 t'aqakunapi yachakusun Cristoj yanapaynin aswan sumaj kasqanta, Ñawpa Testamentopi kamachinasman nisqaqa. Chanta rikusun tukuy hermanospaj sumaj yachachinasta, jinallataj tukuy runakunapajpis.

Chanta rikusun 11-13 t'aqakunapi, Cristoqa aswan sumajpuni kasqanta, Ñawpa Testamentopi yupaychachejkunaman nisqaqa. Tata Diospa yanapayninwan kutimusqayku, kay Hebreosman qhelqamanta yachakunapaj.

Chaymanta jesus kayjinata yachacherqa samaritanamanta wrmiman,, chay kashan juanpa qhelqasqanpi 4;

²⁰ ***Ñawpa tatasniykoqa kay orqopi Diosta yupaycharqanku, qankuna judiosrí ninkichej Jerusalenllapi yupaychana kasqanta, nispa.***

²¹ ***Jesús kuticherqa: Warmi, creeway. Horaqa chayamushañña, chaypachataj mana kay orqopichu, nitaj Jerusalenpichu Dios Tatata yupaychankichej.***

²² ***Samaritanosqa mana yachasqaykichejta yupaychankichej, noqaykurí yachasqaykuta, imaraykuchus salvacionqa judiosmanta jamun.*** ²³ ***Hora chayamushañña, kunantaj chay horapi kashanchej: Dios Tatata cheqatapuni yupayhajkunaqa tukuy sonqowan, cheqa kajman jinataj yupaychanqanku. Dios Tataqa ajina yupayhajkunata mask'an.*** ²⁴ ***Diosqa Espiritumin; payta yupayhajkunaqa tukuy sonqowan, cheqa kajman jinataj yupaychananku tiyan, nispa nerqa Jesusqa.***

Kaypi sumajta reparachiwanchej imaynatachus yupaychana kashan kay p'unchaykunapi chaymanta

Kay Hebreosman qhelqata iskayman qotucharqanchej, ñawpaj qotu 1-10 t'aqakunapi yachachin, Cristoqa aswan sumaj kasqanta Ñawpa Testamentopi kamachinasman nisqaqa. Ñawpa Testamentopi tukuy ñawpajpi sut'inchasqan, Jesuspa jamusqanwan junt'akorqa, jinataj Cristoqa janaj pachaman ñanta kicharerqa.

Chanta nerqanchej iskay qotupi, 11,13 t'aqakunapitaj, Cristoqa aswan cheqan ñanta kicharin. Payqa wañuyta atipaspa kawsarimpurqa, kunantaj janaj pachamanta tukuy tiempopi yanapashawanchej. Ajinallatataj Pabloqa waj qhelqasnimpipi

yachacherqa, chayrayku yuyarqayku paypuni qhelqasqanta. Kay jina sumaj yachachinasta umallispa almanchejta kallpachasun, cheqanta kawsaspataj Tata Diosta jatunchanchej. Kay Hebreosman qhelqatapis Tata Diospuni yanaparqa qhelqanamaj, jinataj waqaycharqa kunankama makisninchejpi kanampaj. Hebreosman qhelqaqa, Bibliapi tukuynin qhelqas jina Diospa Espiritun yanapasqanwan qhelqasqa.

Bibliapeqa 66 qhelqas tiyan, tukuynintataj Diospa Espiritun yanapasqanwan qhelqarqanku, chayrayku Diospa nisqasnin kanku, jinataj Diospa atiyinwan sonqonchejta kallpachawanchej.

kay Hebreosman qhelqamanta yachakunapaj,: Santo Espiritu yanapasunqachej, yachachisunqachejtaj imastachus noqamanta jamusqanta, paytaj tukuy runakunata k'anchaykuspa reparachenqa juchasapa kasqankuta, jinamanta sapa ujninku ajllakunqanku iskaymanta, uj ñanllata. Piskunachus juchata saquespa Diosman kutirikunqanku, jinataj Jesuspa sutimpi mañakunqanku chayqa, wiñay kawsayman yaykupunqanku. Chanta piskunachus Jesusta wasanchaspa, jucha q'epirisqa wañunqanku chayqa, supaywan khuska ukhu pachaman urmanqanku.

Jesusqa Espiritumanta yachachispa nerqa, Jn.16:12-15pi nin: ¹²*Ashkha imastawanraj qankunaman ninay kashan, manataj atinichu, imaraykuchus kunanqa anchaña kanman qankunapaj.* ¹³*Chay cheqa Espiritu chayamuspa, paymin cheqa kajman pusasonqachej, imaraykuchus mana payllamantachu parlanqa, astawanqa Dios Tatamanta tukuy uyarisqanta nenqa. Qankunamantaj willasonqachej imachus qhepaman jamunanta.* ¹⁴*Payqa jatunchawanqa, imaraykuchus noqajpata jap'ispa, chayta yachachisonqachej.* ¹⁵*Tukuy ima Tataypata kajqa noqajllataj; chayrayku nerqani noqajmanta jap'ispa, chayta qankunaman yachachisunaykichejta.* Chayrayku yachanchej, Diospa Espiritun yanapawasunchej Hebreosman qhelqata sumajta unanchanapaj, mana yanapayninwanqa qhasillapaj kallpakusunman.

Jaqay Chapare llajtapi llank'ashajtiy, uj wawqemasi Bibliamanta sumajta yachakusharqa,, jinallaman iglesiapi uj hermanowan phiñanakurqa, chayrayku waj iglesiaman riporqa. Chay jinapitaj Testigos de Jehova iglesiata qallarerganku, chay hermanoj wasin qayllapi. Paytaj chayman uchakorqa, kikin Bibliata qhatikushani, nispa. Chanta pisimanta hermanoqa Cristomanta iskayrayayta qallarerga, manaña

Cristota yupaychayta munarqachu, Tata Diosllata yupaychana nispa. Chanta wakin qhelqasta apaykachayta qallarera, “atalaya” nisqa qhelqasta, chanta payqa Testigoswan puriykachayta qallarera. Chay qhepata hermanoqa manaña noqaykuwan parlaytapis munarqachu, ashkha wist’u yachachinasta parlarqa: ukhu pacha mana kanchu, yawarpi kawsayninchej kashan, chayrayku yawarninchejtaqa mana pimampis qosunmanchu; nitaj pimantapis yawarta churachikusunmanchu.

Chanta paykunaqa Tata Diospa kamachiynimpi kawsanchej nispa yuyanku, chayrayku kay Bolivia suyupi wiphalanchejman manaña napaykuyta munankuchu.

Chaykamataj munasqa uyarej runamasi, kay Hebreosman qhelqata ñawirillaypuni, jamoj programapi qallarisun uj t’aqamanta yachakuyta. Tinkuna kama kachun.